

Sana: _____

Fan: Tarix

Sinfi: 6 _____

Mavzu: Kirish.

Mavzu: Kirish
Mavzuga oid tayanch tushunchalar: Epigrafika,numizmatika,sivilizatsiya,Rigveda,Avesto
Soatlar soni: 1 soat
O`quv jarayonini amalga oshirish texnologiyasi: Dars turi: Yangi bilim beruvchi Metod: suhbat, tushuntirish, "Savol-javob" metodi, "Jadval texnologiyasi" , "Tadqiqotlar yoki loyixa texnologiyasi","Rasmlarda aks etgan tarix" Shakl: jamoa, guruhda ishlash Jihoz: I.A.Karimov "Yuksak ma`naviyat-yengilmas kuch"asari darslik,siyosiy xarita,tarqatma,rasmlar ko`rgazma,slayd,kompyuter. Nazorat: o`quvchilarning darsda faolligi kuzatilib, hisobga olib boriladi. <b>Baholash:</b> O`quvchilar bilimi reyting mezonlari asosida baholanib, dars oxirida e`lon qilinadi.
Darsning maqsadi
Maqsadlar: Ta`limiy maqsad:</b> -o`quvchilarga Qadimgi dunyo tarixi haqida ma`lumot berish; <b>Tarbiyaviy maqsad:</b> - o`quvchilarga vatanimiz boshidan kechirgan g`oyat murakkab va mashaqqatli hayoti haqida ,quldorlik tizimi haqida tushuncha berish va bundan saboq olishni o`rgatish; Rivojlantiruvchi maqsad: -o`quvchilarni dunyoqarashini, nutqini,fikrlash qobiliyatini, shakllantirish. <b>Tayanch kompetensiyalar:</b> <b>Kommunikativlik</b> o`z fikrini og`zaki va yozma tarzda aniq va tushunarli bayon qila olish, mavzu:dan kelib chiqib savollarni mantiqan to`g`ri qo`ya olish va javob berish; Milliy va umummadaniy umumbashariy ahamiyatga ega bo`lgan qadriyatlarini (urf odatlar, marosimlar, milliy madaniy an`analar va.h.k.) hurmat qilish; o`zgalarga nisbatan mehmruruvat, saxiylik, diniy e`tiqodi, milliy hususiyatlari, an`ana va marosimlarini hurmat qilish; jamiyatda o`rnatilgan odobxalq qoidalari riyoga qilish O`z-o`zini rivojlantirish shaxs sifatida doimiy ravishda o`z-o`zini rivojlantirish, ma`naviy va intellektual kamolotga intilish; o`z hatti-harakatini adekvat baholash, o`zini nazorat qila bilish, halollik, to`g`rilik kabi sifatlariga ega bo`lish. Fanga oid kompetensiyalar: • Tarixiy voqeilikni tushunishvauni mantiqiy izchillikda tushuntira olish kompetensiyasi. tarixiy davrlar va -yillarni ajrata oladi, tarixiy hisobini tushuntira oladi; mazkur davrni o`rganish orqali o`quvchilar tarix fanining o`rganilayot- gan davriga oid tarixiy atamalar mazmunini biladi;

Darsning blok sxemasi:

№	Darsning qismlari	Belgilangan vaqt.
1.	Tashkiliy qism	3 daqiqa
2.	O`tilgan mavzuni takrorlash	12 daqiqa
3.	Yangi mavzu bayoni	14 daqiqa
4.	Mustahkamlash	12 daqiqa
5.	Baholash	2 daqiqa
6.	Uyga vazifa	2 daqiqa

I.Tashkiliy qism: Salomlashish,davomatni aniqlash,sinf tozaligini kuzatish.

**II.O`tilgan mavzuni takrorlash:** O`quvchilarning 5-sinfda olgan bilimlarini sinab ko`rish uchun guruhlarga ajratiladi.

1-topshiriq: 5-sinfda qaysi davrlar o`rganiladi? (Guruhlar birgalikda ishlab tagdimot qiladilar) Faol guruh baholanadi.

2-topshiriq: Atamalarni to`g`ri keladiganini belgilang

1	Arxeologiya	A	Tangalarni o`rganuvchi fan
2	Etnografya	B	Bitiklarni o`rganuvchi fan
3	Lingivistika	C	Xalqlarning turmush tarsi va xo`jalik hayotini o`rganuvchi fan
4	Numizmatika	D	Odamlarning qiyofasini o`rganuvchi fan
5	Epigrafika	E	Qazishmalar orqali topilmalarni

			o`rganuvchi fan
6	Antropologiya	F	Tilshunoslik

1____, 2____, 3____, 4____, 5____

Faol guruhlar baholanadi.

III.Yangi mavzu bayoni:

5-sinfda «Tarixdan hikoyalar» bilan tanishgan edingiz. Siz endilikda uzoq o'tmish haqida bilimlar qanday qilib jamlanishini bilib oldingiz.

6-sinfda olis-olis zamonlarga sayohatimizni davom ettiramiz, eng qadimgi davlatlar va xalqlar tarixi, madaniyati va urf-odatlarini bilan ta- nishib chiqamiz.

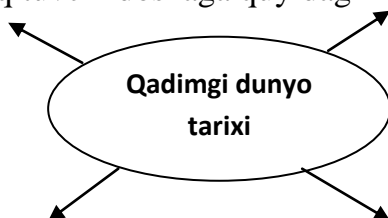
Mesopotamiya, Misr, Yunoniston, Rim va O`rta Osiyoning ilk davlatlari mavjud bo`lgan davrlardan beri ming yillar o`tdi. Ammo qadim zamon- larda odamlar yaratgan ko`pdan ko`p narsalardan bugun ham kundalik hayotda foydalanib kelinmoqda. Bu mehnat qurollari, sopol buyumlar, g`ildirak, sopol suv quvurlari, gazlamalar, yozuv va boshqa ko`pgina narsalardir. Qadimgi zamon mualliflari yozib qoldirgan asarlar hali-hanuz kishilarga saboq berib, tarbiyalab kelmoqda.

Olimlar Yer yuzida qachonlardir ro`y bergan voqealarni qaytadan tiklash uchun katta kuch- g`ayrat sarflaganlar. Ular qadimgi shaharlarni topib tekshirishdi, chirmga, sopolga, toshga, shuningdek, tangalarda bitilgan sirli yozuvlarni o`qishdi. Siz endi arxeologik topilmalar nimalar haqida so`zlab berishini bilasiz. Qadimgi bitiklarni o`rganish bilan *epi- grafika*, tangalarni o`rganish bilan esa *numizmatika* degan maxsus fan shug`ullanadi.

Insoniyat sodda mehnat qurollarni yasashdan to hunarmandchilik durdonalari- ni yaratishga qadar, eng oddiy uy-joylarni qurib olishdan to shaharlarni bunyod etishga qadar uzoq yo`lni bosib o`tdi. Eng qadimgi shaharlar, yozuv, davlatlar tashkil topishi va rivojlanishi davrini olimlar ilk *sivilizatsiya* deb ataydilar. Dastlabki sivilizatsiyalar tarixi Qadimgi Sharqda, so`ngra Yunonistondagi Kritorolida boshlangan edi. Qadimgi sivilizatsiyalar jahonning ko`pgina olkalarida kabi, O`rta Osiyo, jumladan, O`zbekiston hududida ham vujudga kelgan.

Biroq qadimgi dunyo tarixiga oid hali ochilmagan sirlar oz emas. Balki birortangizga ularni ochish nasib etar. Tarix bizni ko`p narsaga o`rgatadi.

IV.Mustahkamlash:O`qituvchi doskaga quyidagi klasterni yozadi o`quvchilar to`ldiradilar.

Faol o`quvchilar baholanadi.

O`qituvchi o`quvchilarga savol beradi. Nima uchun tarixni “Buyuk o`qituvchi ”deymiz?

O`quvchilar fikri tinglanadi va o`qituvchi tomonidan to`ldiriladi.

VI.Uyga vazifa:

Xaritadan Mesopotamiya,Misr,Babil,Xitoy,Hindiston,Markaziy Osiyo,Koreya kabi davlatlarni topib keling va poytaxtini belgilang.

O`.T.I.B.D.O` _____

Sana: _____

Fan: Tarix

Sinfi: 6 _____

Mavzu: Qadimgi tarix taraqqiyotining boshlanishi

Mavzu: Qadimgi tarix taraqqiyotining boshlanishi
Mavzuga oid tayanch tushunchalar: Arxeolog, Lingivist, Etnograf, Antrpolog
Soatlar soni: 1 soat
Mavzuning qisqacha ta'rifi:
O'quv jarayonini amalga oshirish texnologiyasi:
Dars turi: Yangi bilim beruvchi
Metod: suhbat, tushuntirish, "Savol-javob" metodi, "Jadval texnologiyasi", "To'g'risini top", "Rasmlarda aks etgan tarix"
Shakl: jamoa, guruhda ishlash
Jihoz: I.A.Karimov "Yuksak ma'naviyat-yengilmas kuch" asari darslik, siyosiy xarita, tarqatma, rasmi, ko'rgazma, slayd, kompyuter, arxeologik topilmalar, qadimgi (bugungi) yozuvlar.
Nazorat: o'quvchilarning darsda faolligi kuzatilib, hisobga olib boriladi.
Baholash: O'quvchilar bilimi reyting mezonlari asosida baholanib, dars oxirida e'lon qilinadi.
Darsning maqsadi
Maqsadlar:
Ta'limiy maqsad: - o'quvchilarga Qadimgi tarix taraqqiyotining boshlanishi haqida ma'lumot berish;
Tarbiyaviy maqsad: - o'quvchilarga vatanimiz tarixi kechirgan murakkab va mashaqqatli hayoti haqida, bundan saboq olishni o'rgatish;
Rivojlantiruvchi maqsad: - o'quvchilarni dunyoqarashini, nutqini, fikrlash qobiliyatini, shakllantirish.
Tayanch kompetensiyalar:
Kommunikativlik o'z fikrini og'zaki va yozma tarzda aniq va tushunarli bayon qila olish, mavzu: dan kelib chiqib savollarni mantiqan to'g'ri qo'ya olish va javob berish;
Milliy va umummadaniy umumbashariy ahamiyatga ega bo'lgan qadriyatlarini (urf odatlar, marosimlar, milliy madaniy an'analar va h.k.) hurmat qilish; o'zgalarga nisbatan mehmruruvat, saxiylik, diniy e'tiqodi, milliy hususiyatlari, an'ana va marosimlarini hurmat qilish; jamiyatda o'rnatilgan odobxloq qidalariga rioya qilish
O'z-o'zini rivojlantirish shaxs sifatida doimiy ravishda o'z-o'zini rivojlantirish, ma'naviy va intellektual kamolotga intilish; o'z hatti-harakatini adekvat baholash, o'zini nazorat qila bilish, halollik, to'g'rilik kabi sifatlarga ega bo'lish.
Matematik savodxonlik, fan va texnika yangiliklaridan xabardor bo'lish hamda foydalanish tarixda yil xisobini o'qiy olish, tarixiy darvlarga oid chizmalarni o'qiy olish, rim raqamida yozilgan raqamlarni o'qiy oladi. miloddan avvalgi, era, milodiy yillar o'rtasidagi farqalarni matematik amallar bilan yecha oladi.
Fanga oid kompetensiyalar:
<ul style="list-style-type: none">
Tarixiy voqeilikni tushunishvauni mantiqiy izchillikda tushuntira olish kompetensiyasi. tarixiy davrlar va -yillarni ajrata oladi, tarixiy hisobini tushuntira oladi; mazkur davrni o'rganish orqali o'quvchilar tarix fanining o'rganilayotgan davriga oid tarixiy atamalar mazmunini biladi; Tarixiy shaxslar haqida ma'lumot bera oladi, tarixiy sanalarda ro'y bergan voqealar haqida ma'lumot bera oladi
Tarixiy manba va adabiyotlar bilan ishlash kompetensiyasi. Tarixiy ilustrasiyalar asosida kichik hikoyalar tuza oladi, tarixiy joylarni xaritadan ko'rsata oladi

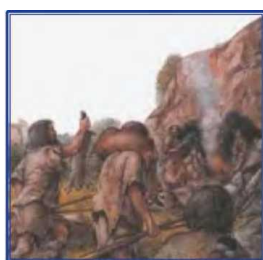
Darsning blok sxemasi:

№	Darsning qismlari	Belgilangan vaqt.
1.	Tashkiliy qism	3 daqiqa
2.	O'tilgan mavzuni takrorlash	12 daqiqa
3.	Yangi mavzu bayoni	14 daqiqa
4.	Mustahkamlash	12 daqiqa
5.	Baholash	2 daqiqa
6.	Uyga vazifa	2 daqiqa

I. Tashkiliy qism: Salomlashish, davomatni aniqlash, sinf tozaligini kuzatish.

II. O'tilgan mavzuni takrorlash:

Rasmlarga ta'rif bering

1. Rasmda nimani ko'ryapsiz?

2.Nima uchun odamlar qo`lida qurol yo`q?

3.Nima uchun odamlar egnida kiyim yo`q?

Faol o`quvchilar baholanadi.

III.Yangi mavzu bayoni:

Antropologlar qadimgi odamlarning qoldiqlari (skelet va boshchanoq)ni sinchiklab tekshirib, ularning tashqi ko`rinishini tiklaydilar, ming yillar avvalgi kishilarning tashqi qiyofasida ro`y bergan o`zgarishlar- ni o`rganadilar.

Etnograflar qadimgi odamlarning ko`pgina udum- lari, xo`jalik va madaniy an`analarini saqlab qolgan hozirda mavjud qabilalar va xalqlarni o`rganadilar.

Lingvistlar, ya`ni tilshunoslar u yoki bu zamo- naviy tilning qanday shakllanganini bilish maqsadida qadimgi tillarni o`rganadilar.

O`qituvchi o`quvchilarga ko`rgazma sifatida arxeologik topilmalar,etnografik ma`lumotlar, boshqa davlatlarning yozuvini ko`rsatadi.

Yozma manbalar topilishi bilan olimlarga qadimgi mingyilliklar tarixini tiklash osonlashdi. O`rta Osiyo tarixi bo`yicha eng qadimgi yozma manba zardushtiy- larning muqaddas kitobi «Avesfo»dir. Unda yurtimiz- ning qadimgi tarixi yviloyatlari - *Baqtriya, So`g`diyona, Xorazm* aholisi madaniyati to`g`risida hikoya qilinadi.

Qadimgi davr tarixiga doir yana bir yozma manba *Behistun* qoyalariidagi yozuvlardir. Behistun qoyalari Erondagi *Kirmonshoh* shahri yaqinida joylashgan. Fors shohi *Doro I* buyrug`i bilan qoyaga o`yib yozil- gan - qadimgi *fors, elam va bobil* tillaridagi yozuvlarda, *Doro I* zabt etgan mamlakat va xalqlar, shu jumladan, *Xorazm, So`g`diyona, Baqtriya* davlat- lari sanab o`tiladi.

Miloddan avvalgi V asrda qadimgi yunon ta- rixchisi *Gerodot* turli mamlakatlarga sayohat qilib, to`qqiz kitobdan iborat «Tarix» asarini yozdi. Unda olkamizning qadimgi aholisi to`g`risida ma`lumot ham beriladi.

Miloddan avvalgi I asr oxirlarida qadimgi yunon tarixchisi va geografi *Strabon* «Geografiya» nomli asarida ko`plab mamlakatlar xalqlari madaniyati va tarixiy voqealari haqida ma`lumotlar keltiradi.

Miloddan avvalgi II asr oxiri - I asr boshlarida qadimgi Xitoy tarixchisi *Sim Syan* «Tarixiy yilnomalar» nomli asar yozgan. U yurtimizning qadimgi aholisi to`g`risida ham ma`lumotlar bergan.

Milodiy I asrda qadimgi Rim tarixchisi *Kvint Kur- siy Ruf* «Makedoniyalik Aleksandr tarixi» nomli asar yozgan. Makedoniyalik Aleksandrning O`rta Osi- yoga harbiy yurishlari haqidagi ma`lumotlarni milodiy II asrda yunon tarixchisi *Arrian* ham ancha to`ldiradi. U «Aleksandrning harbiy yurishlari» deb nomlangan asar yozgan.

IV.Mustahkamlash:O`quvchilarga yunon rim olimlari manbalarini to`g`ri belgilang.

1	Geradot	A	«Tarixiy yilnomalar»
2	Kvin Kursiy Ruf	B	«Aleksandrning harbiy yurishlari»
3	Arriyan	C	«Geografiya»
4	Strabon	D	«Makedoniyalik Aleksandr tarixi»
5	Simma Szyan	E	“Tarix”

1____, 2____, 3____, 4____, 5____

Faol o`quvchilar baholanadi.

VI.Uyga vazifa: Guruhlarga uyga vazifa qilib, arxeologik topilmalar topib kelish,etnografik ma`lumotlar to`plash,biror notanish tilni o`qib kelish topshirig`I beriladi.

1-guruh: O`quvchilar izlanib uydan yoki mahallasidan arxeologik topilmalar topib kelish.

2-guruh: O`zi yashab turgan hududni etnografik ma`lumotlarini to`plab kelish.(hudud nomi, aholi xo`jaligi, urf -odatlar)

3-guruh: Biror notanish til o`rganib, 2 ta so`z yod olib kelish.

Uyga vazifani bajarishda o`quvchilar kattalardan yordam olishlari mumkin.

O`.T.I.B.D.O` _____

Kompetensiya asosida tuzilgan

Yillik dars ishlanmani to'liq olishni istaysizmi?

Bog'lanish uchun:

Tel: + 99890 7269514

E-Pochta: dars-ishlanma@mail.ru

Telegram: [@Dars_ishlanma](https://www.telegram.com/@Dars_ishlanma)

Dars ishlanmalar moxir o'qituvchilar tomonidan tuzib chiqildi. Dars ishlanmalardan darsning texnologiyasini, metodlarini va kompetensiyalarini o'rganishda foydalaning! Word shaklda beriladi